

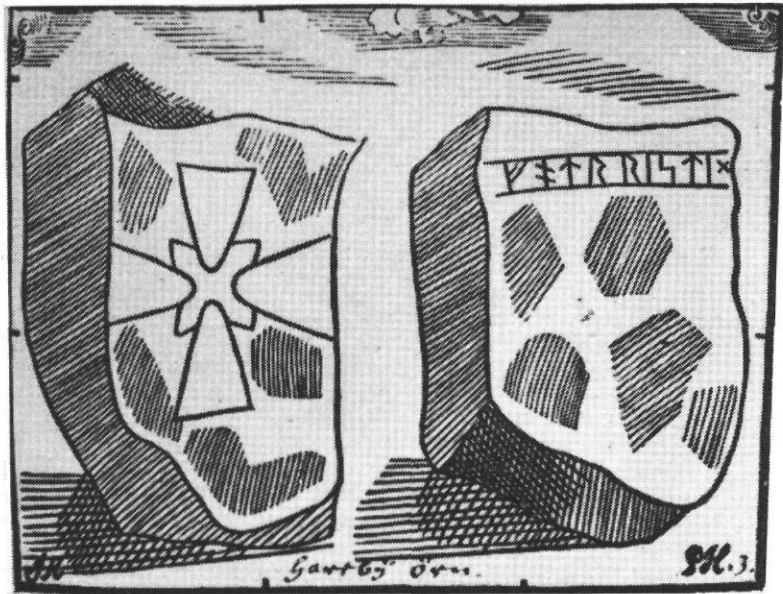

Fig. 271. U 268. Harby, Fresta sn. Efter B 82.

Röd granit. Höjd 1,64 m., bredd 0,53 m. Ristningen är tydlig och väl bevarad.

Inskrift:

fotr × risti ×
5

Fotr risti.

»Fot ristade.»

Till läsningen: Intet sk framför 1 f. Sk efter 4 r saknas i B 82. Sk efter 9 i saknas hos Brate.

På en särskild sten, f. ö. endast försedd med ett karakteristiskt kors, har Fot tillkännagivit, att han är mästaren icke blott till U 268 och U 267 utan givetvis också till de båda andra minnesvårdarna över Björn: U 255 och U 269.

269. Harby, Fresta sn.

Pl. 167.

Litteratur: B 86, L 411, D 2: 73. M. Aschaneus, F b 5 s. 65; J. Bureus, F a 6 s. 89 (Bureus), 143 (Axehiellm), 164 (Rhezeliuss), F a 5 n:r 114, F a 1 s. 28; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 191; N. R. Brocman, Sagan om Ingvar Widtfarne (1762), s. 232; R. Dybeck, Reseberättelse 1867 (ATA); UFT h. 4 (1875), s. 23, E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 82, Anteckningar (ATA); O. von Friesen, Upplands runstenar (1913), s. 32, Runorna (1933), s. 169, 221.

Äldre avbildningar: P. Helgonius o. J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 86); Dybeck, a. a.; Brate foto 1903 (ATA).

Runstenen står 50 m. VNV om Harby mangårdsbyggnad i en hage, som har inhägnats till park.

»Dänna Sten står nu», skriver Aschaneus, »vti Harby norrgården. NB. förder af sin rätte högh och grafställe, af Pastor D:r Johannes And. Bottn.» Johannes Andreæ var kyrkoherde i Fresta i slutet av 1500-talet; han har undertecknat Uppsala mötes beslut. Bureus: »Vti Harby gård i Fresta S.»; Axehiellm: »I Frestadh sochn på Harby gård»; Rhezelius: »I Harby gård». Peringskiöld: »I Hareby». Dybeck framhåller, att »nästan alla oupptagna marker kring Harby ega hednahögar och stensättningar. Sannolikt har stenen, hvilken nyligen upptogs ur ett dike nära gården och restes i en fager skogspark, stått i närheten af någon hög.»

Runstenen står sedan 1940 rest bredvid U 267.

Den var redan på 1600-talet sönderslagen. På träsnittet i B 82 finnas två stycken, det ena med ett ristat kors, det andra med runinskrift. Platsen uppges vara »Hareby ören». Runstenen finnes icke upptagen hos Dybeck. Han har tydligen icke påträffat den. Då hösten 1903 runstenen U 267 skulle resas, återfann man de båda styckena av U 268 därbredvid i jorden. Ännu av Brate uppfattades de emellertid som två olika runstenar. Det visade sig emellertid, då sommaren 1940 runstenarna vid Harby skulle lagas och resas, att de båda styckena passade noggrant tillsammans och utgjorde delar av samma runsten.

Röd granit. Runstenens topp är avslagen; den finns ännu på träsnittet i *Bautil* men saknas hos Dybeck. Höjd 1,17 m., bredd 0,87 m. Ytan är jämn. Ristningen djupt och jämnt huggen, väl bevarad.

Inskrift:

× **iluki** + **lit** × **raisa** × **stina** × **auk** × **hawk** × **k[iara ef]tir** × **biarn** × **broður** × **sin** ×
 5 10 15 20 25 30 35 40 45

Illugi let ræisa stæina ok haug gæra æftir Biorn, broður sinn.

»Illuge lät resa stenarna och göra högen efter Björn, sin broder.»

Till läsningen: Icke stungna äro 4, 25 **k**. Ungefär halva övre delen av 26 **k** är borta. Av v. bst i 33 **t** endast ett obetydligt spår. R. 38 är säkert **a**, icke **o**. Under bst på v. sidan finns en naturlig fördjupning, ej huggen. Märk f. ö., att 43 **o** har bst gående i annan riktning. — Aschaneus (F b 5): 4 **h**, 9—18 **rasa · staina**, 26—35 **kara iftir**, 38 **a**. Bureus: 14—18 **stain**, 26—35 **kiara iftir**, 38 **a**. Axehiellm: 26—35 **kiara iftir**, 38 **o**. Rhezelius: 26—35 **kiara aftir**, 38 **o**. — Hadorph o. Helgonius: 26—35 **kiara eftir**, 38 **o**. — Dybeck: 38 **o**. — Brate: 38 **o**.

Enligt Aschaneus skulle denna sten i slutet av 1500-talet ha blivit flyttad från »sin rätte högh och grafställe». Tyvärr upplyser han ej, var detta har varit. I detta sammanhang har han några allmänna funderingar om fornminnen: »1. NB. Jordehögar äre goda Monumenter nogh, giorda och ihopborna af de gamla Svia och Götha, på de dödes legerstäder vid sine Byer; och betyga Jordhögarna, at de där liggie vnder begraffna, haffua varit jordägande Män och quinnor. 2. Äre och sådana Grafstenar, på Runeska, Monumenta berömelige Nogh, ähn mere ähn som man nu gör TrääRool öfuer de döda. 3. Sielfva skrifften, som communicerar den dödas Nampn, och hans som Monumentet eller testamentedt oprättade.» Sedan han meddelat inskriften på den andra Harby-stenen (U 267), fortsätter han: »Dänna åminnelsen är i hårda stenar inskrifven, mäd Runor, mäd flijt, at sådana Nödtorftiga tingh och märkelige faremedell och manliga forna gerningar skola altijd ihogkommas af de efterkommande, och icke förglömmas, vtan vid macht hållas och behållas.»

Den ursprungliga platsen för U 269 är alltså okänd. Förmodligen har den varit vid Harby gård, icke långt från bron, där de andra stenarna voro resta, och vägen. Att de efterlevande ha låtit göra bro och uppkasta en hög till minne av en avliden frände, omtalas också i U 135.

Även U 269 är säkerligen ristad av Fot.

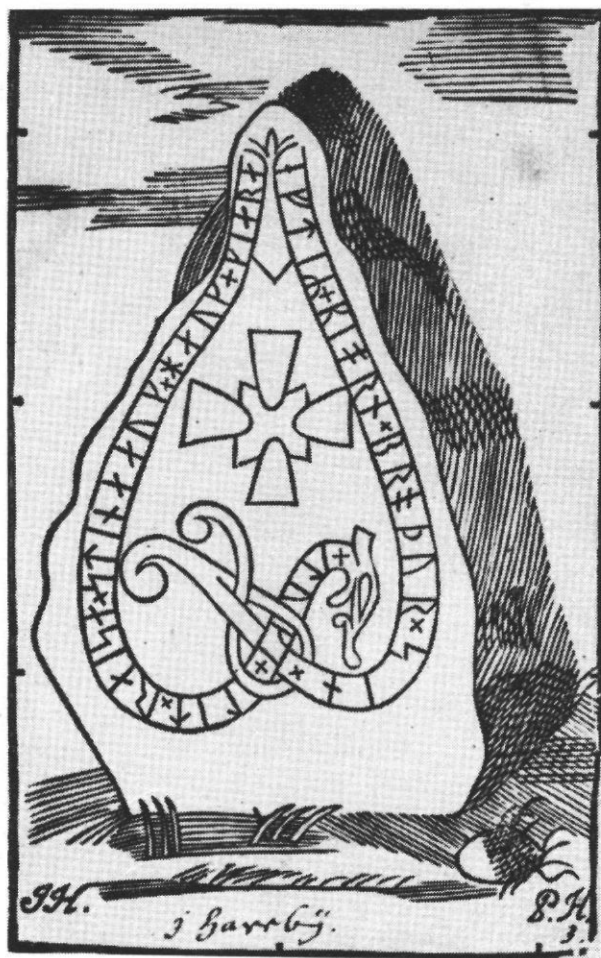

Fig. 272. U 269. Harby, Fresta sn.
Efter B 86.

270. Smedby, Fresta sn.

Litteratur: B 91, L 416. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Vita Theoderici (1699), s. 465, Monumenta 3, bl. 188, 193; N. R. Broeman, Sagan om Ingvar Widtfarne (1762), s. 159; R. Dybeck, Reseberättelse 1867 (ATA); Handlingar i målet angående runstenens förstörande inför Vallentuna häradsrätt sept. 1868 (ATA); UFT h. 4 (1875), s. 24.

Avbildning: P. Helgonius o. J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 91).